

Co říká teorie šilence

Trump chce, aby svět hrál podle nových pravidel

Kdo říká, že Donald Trump se chová jako nedospělý narcis, nezdržovák, ba šilencec, má k tomu po ruce dost dokladů. Třeba teď z Kanady ze summitu skupiny G7. Nejenom že to bylo v praxi spíše G6+1 (lídři šesti států versus Trump), ale i když americký prezident podpořil závěrečné komuniké, na cestě zpět – tweetem z letadla – svou podporu odvolal. No řeknete, není to šilencec?

Spíše jde o to, že se do role šilence sám stylizuje. Není to novinka. Již Machiavelli psal, že někdy je moudré předstírat šilence. V 60. letech to zmínil futurolog Herman Kahn. A americký prezident Richard Nixon – Trumpův vzor v zahraniční politice – uplatnil „teorii šilence“ v závěru vietnamské války. Těžkými nálety v prosinci 1972 převládalo severovietnamské komunisty, že je natolik posedlý antikomunismem, že je schopen všeho, aby vyhrál. V praxi tím dostal Ho Či Mína k jednacímu stolu a k mírové dohodě z Paříže.

Nynější otázka zní: co může svou sázkou na „šilence“ získat Trump? Zatím je to ve hvězdách. Už proto, že na rozdíl od Nixonona nemá svého Kissingera. Trump nechce zničit svět ani Západ. Jde mu o to, aby se začalo hrát podle nových pravidel. Podle pravidel, která by neukotvila USA navždy v roli světového čteníka, pojišťovny bezpečnosti i kasičky Západu. I proto teď předvedl etudu „šilence“, když se rozčílil nad projevem kanadského lídra Trudeaua už za své nepřítomnosti.

Trudeaua urazila americká cla na ocel a hliník. Trumpa zase kanadská cla na mléko. Je to jen vzájemný truc? Jenže Trump v bouchnutí do stolu vidí jedinou cestu, jak přesvědčit partnery, že to myslí vážně. Hezkrát to není. I proto v Evropě sílí hlasy o zklamání z Trumpa. Ale ten dělá jen to, co voličům sliboval. Je-li řeč o zklamání, větší připravil Evropě Barack Obama. Když se ukázalo, že americké tajné služby odposlouchávaly evropské spojení (včetně Angely Merkelové), a miláček Evropy Obama se za to ani neomluvil. **Zbyněk Petráček**

Skutečná krize EU

Miliardy z eurofondů všechny problémy nezalépí

Strčí-li hlavu do trouby a nohy do ledničky, budete mít nejspíš v průměru teplotu v pořádku, ale asi budete mrtví. Vtipkem ze studii minulý týden na Bruselském ekonomickém fóru trefně vystihla současnou evropskou situaci Kristalina Georgievová. Někdejší výrazná eurokomisařka a dnešní šéfka Světové banky na každoročním hlavním eurosletu ekonomů srozumitelným jazykem popsala, co nikdo v sále nechtěl říct nahlas. EU sice podle statistik vzkvétá, jak se neopomněl pochválit šéf Komise Juncker, máme nejnižší nezaměstnanost od finanční krize a v Unii vzniklo 30 milionů nových pracovních míst. Jenže to neplatí všude, v některých zemích je stále cítit ekonomické ochlazení, jinde se naopak začíná hospodářství přehřívát. A konvergence, neboli vyrovnávání rozdílů, jako jeden z hlavních cílů Unie už moc nefunguje.

Podle dosluhujícího Junckera musíme zajistit, aby opravdu všichni profitovali z dnešní konjunktury. Neopomněl dodat, že „věř v sociálně-tržní hospodářství“. Na pravicového politika se ale pohřichu modlí k jeho levicovému pojetí. Abychom zajistili všem zaměstnancům férové podmínky, potřebujeme prý nových bruselský úřad. Bankovní a měnovou unii je třeba co nejrychleji dokončit a utužit, beze slova o respektu k odlišným právním jednotlivých zemí. A hlavně, ač to nebylo řečeno přímo, ale táhlo se jako červená nit vším, co říkali eurokraté, nejlepší náplasti na všechny problémy je otevřený kohoutek eurofondů.

Jako by Komise chtěla zadržující se „nejúžasnější konvergenční stroj v historii“ opravit přiléváním paliva a šlapáním na plyn. Příhazování miliard až už formou dotací, či bezúročných půjček však není samospásné řešení. Nestáčí přihazovat peníze a zároveň utahovat regulaci a vymýšlet stále nové předpisy. Jak připomněla jedna z prvních dam světové ekonomiky Georgievová, nejdůležitější je lidský kapitál. Vzdělaná populace byla vždy hlavní konkurenční výhodou starého kontinentu oproti ostatním. Jakkoliv to může znít banálně, vzdělání je naší hlavní zbraní i při nadcházejících technologických změnách. Právě do lidí je potřeba investovat především, a to hlavně v těch méně šťastných a prosperujících regionech. **Jan Klešla**

LIDOVÉ NOVINY

Vydavatel: MAFRA, a. s., Karla Englišova 519/11, 150 00 Praha 5, IČ 45313351, evidenční číslo MK: E 5168, ISSN 0862-5921

REDAKCE:

ŠÉFREDAKTOR Ištvan Leko REDITEL Veselín Vačková

VEDOUcí VYDÁVÁNÍ Martin Egyed, Petr Závodza,

HLAVNÍ EDITOŘI Petr Bušta, Jana Pavlová, ŠÉFKOMENTÁTOR Petr Kamberský,

VEDOUcí LIDOVKY.cz Tomáš Málek

VEDOUcí REDAKTOŘI RUBRIK Martin Zvěřina (názory), Kateřina Surmanová (domov), Michal Pavec (biznis), Milan Rokos (svět), Jana Machalická (kultura), Ondřej Trunečka (sport), Michal Růžička (foto), Barbora Cihelková (Akademie), Kristián Leko (Právo & justice), Josef Tuček (Medicína & věda), Lukáš Rous (seriály LN), Petr Bušta (Česká pozice), Petr Kamberský (Orientace), Kateřina Svobodová (Relax), Vladan Šír (Pátek LN), Eva Hlinovská (Esprit), Petr Kain (Index)

VEDOUcí GRAFICKÉHO STUDIA Štěpán Korčíš, FOTOEDITOR Jan Bezucha, Petr Homolka JAZYKOVÝ REDAKTOR Jan Štěpánek

Adresa redakce: Lidové noviny, Anděl Media Centrum, Karla Englišova 519/11, 150 00 Praha 5 - Smíchov, Tel. ústředna 225 067 111, dopisy@lidovky.cz, www.lidovky.cz

Inzerce: Mafra, a. s., Anděl Media Centrum, Karla Englišova 519/11, 150 00 Praha 5 - Smíchov, Deputy Key Account Director: Lucie Hirschlerová, lucie.hirschlerova@mafra.cz

konference: Růžena Rousková, ruzena.rous@mafra.cz; www.mafraevents.cz

Inzerce v regionech: Severní Čechy tel. 478 636 311, Liberecký kraj tel. 488 123 311, Hradecký kraj tel. 498 515 311, Pardubický kraj tel. 467 303 311, Jižní Čechy tel. 388 909 313, Plzeňský kraj tel. 374 333 311, Karlovarský kraj tel. 359 404 311, Moravskoslezský kraj tel. 558 959 311, Střední Morava tel. 583 808 311, Východní Morava tel. 576 202 311, Jižní Morava tel. 516 202 315, Vysočina tel. 564 606 311

Předplatné: Informace, objednávky pro tuzemské doručování, změny a přerušení na tel. 225 555 533, fax 225 556 633, e-mail: predplatne@lidovky.cz, www.lidovnoviny.cz a na adrese Lidových novin, oddělení předplatného. Reklamace na bezplatné lince 800 912 912

Digitální vydání: www.lidovnoviny.cz

Tisk: TISKÁRNÍ MAFRAPRINT Praha a Olomouc. Rozšiřuje PNS, a. s.

Prodáván nákladem ABC ČR. Četnost: vychází denně kromě neděle, místo vydání: Praha

© MAFRA, a. s., 2018 nebo uvedení dodavatele obsahu. Jakékoli užití a šíření částí nebo celku obsahu

Lidových novin (včetně jejich překladu) bez písemného svolení vydavatele je zakázáno.

Vydavatelství MAFRA, a. s., je součástí koncernu AGROFERT.

Jak se šíří hloupost

Přijímací a maturitní testy zajišťují státem organizované hloupnutí

OLDŘICH BOTLÍK

spoluautor projektu
Kalibro zjišťujícího
výsledky vzdělávání

Budeme-li centrální testování ještě nějakou dobu udržovat při životě, dosáhneme jen úplného vítězství průměrných učitelů a hloupých otázek

”

Hloupost se šíří z Prahy všemi směry, a to přičiňením Cermatu, organizátora testování. Každé jaro ji za přísných bezpečnostních opatření rozvázejí v zabezpečených krabicích plných testů do škol po celé zemi. Doložím, že tomu tak je, vysvětlím, proč tomu nemůže být jinak, a ukážu, k čemu to povede. Sleduji dění kolem centralizovaných zkoušek u nás i ve světě už asi třicet let. Od poloviny 90. let se věnuji tvorbě testů, jejichž cílem ovšem není třdit děti na nadané a ty ostatní, ale pomáhat učitelům zlepšovat jejich práci. Za tu dobu jsem se naučil rozlišit v testech hloupé a chytré otázky. Tedy ty, které neověřují nic důležitého a vzdělávání jen zaplevalují, od otázek, které cílí na věci podstatné a poskytují důležité informace o výsledcích výuky.

Jak se ona hloupost šíří? Právě hloupými otázkami. Jedna typická se třeba v letošním testu pro uchazeče o čtyřleté maturitní obory týkala následující sloky hitu Z. Svěráka a J. Uhlíře: Severní vítr je krutý / počítej, láska má, s tím. / K nohám ti dám zlaté pruty / nebo se vůbec nevrátím. Otázka zněla takto: Ve kterém pádu není v této sloce užito žádné podstatné jméno? A) ve druhém, B) ve třetím, C) ve čtvrtém, D) v pátém. Stejně jako u mnoha dalších otázek není vůbec jasné, co vlastně Cermat zjišťoval. Nejpravděpodobněji to, proč žáci zapomínají oddělovat oslovení čárkami. Pátým pádem (D) totiž voláme (láska má). Zapomínají snad, protože pátý pád nepoznají? Proč se na to Cermat nezeptal rovnou? Pokud ověřoval pouhou schopnost rozpoznat pády (správná odpověď je A), měl to udělat jednodušeji. Otázka, kterou dal do testu, totiž ze všeho nejvíce ověřuje schopnost pochopit krkolomnou formulaci a zachovat vážnou tvář.

Dril jako cesta k úspěchu

Všechny úlohy od Cermatu samozřejmě hloupé nejsou. Letos se v maturitním testu z matematiky jedna opravdu chytrá otázka ptala, kde je na číselné ose bez měřítka obraz čísla 1. Žáci měli vyjít z umístění obrazů čísel 0, m a 3m-1. Protože obraz m byl

od počátku vzdálen 5 dílků a obraz 3m-1 byl vzdálen 8 dílků, mohli velmi snadno sestavit rovnici $m/5 = (3m-1)/8$. To ovšem dokázaly jen dvě pětiny z nich, protože nic takového od nich nejspíš nikdo nikdy nepožadoval. Krása úlohy dále spočívala v tom, že odpověď byla dobře vidět, když žáci vyjádřili z rovnice namísto neznámé m „známou“ 1. To už ale zvládl jen každý čtvrtý. Šlo o nejméně úspěšnou úlohu celého testu. Co z toho můžeme vyvodit?

Hodně lidí si libuje, že teprve Damoklův meč přijímacích a maturitních testů donutí většinu žáků „něco“ dělat. Jenomže zmíněná chytrá otázka také ukázala, že to vynucené „něco“ je úplně k ničemu. Zkoušku složí, protože se naučí mechanicky upravovat výrazy s proměnnými a řešit rovnice, třeba i logaritmické. Mnozí z nich ale vůbec nechápou, co vlastně dělají. Pojmům „proměnná“ a „rovnice“ totiž ve skutečnosti nerozumějí. Těch, kteří nabílené postupy dovedli úspěšně k cíli, bylo totiž pokaždé víc než 25 procent. Do-

ŠINKANSEN

Data máme. Zajímají vládu?

MARTIN RYCHLÍK
redaktor LN

Minulou středu vyšel v LN článek *Kde si kdo libuje v „lokální vědě“*. Oč šlo? Text pojednával o nové interaktivní studii či aplikaci, již vytvořili vědci z think tanku IDEA při Národohospodářském ústavu Akademie věd. Na jejich webu také funguje, každý si ji můžete vyzkoušet. Internetové „hejblátko“ názorně předvádí, jaká byla publikační praxe výzkumných ústavů a fakult v Česku mezi lety 2011 až 2015, neboť využívá dat hlášených státu coby výsledky výzkumu, bádání. A to ukazuje, jaké kdo tvořil články a jaký podíl z jejich objemu byl zasílán do místních, anebo dokonce do predátorských časopisů.

Jen ve zkratce, píšeme o tom už iks let. Jde o pochybné tituly, jež otisknou takřka cokoliv, co se tváří jako věda, ale klidně i úplně bludy (texty o midichlorianech ve světě *Star Wars* a podobně). Tyto žurnály předstírají vědeckost, imitují recenzní řízení, ale nechávají si za otištění platit. Různí vědci-vykukové se pak honosí obsáhlými bibliografiemi (jeden brněnský chemik zvládl v roce 2013 vydat 86 studií!), přičemž se řadě podivných věstníků podařilo proniknout i sítem databáze Scopus. Pointa je prostá: za takovéhle „vědecké výstupy“ bylo možné získávat veřejné finance, leckde i kariéru posun či habilitace.

Pochybné žurnály předstírají vědeckost, imitují recenzní řízení, ale nechávají si za otištění platit. Různí vědci-vykukové se pak honosí obsáhlými bibliografiemi (brněnský chemik tak zvládl v roce 2013 vydat 86 studií!).

”

časně se naučili něco, co už dnes zvládne chytrý mobil: počty, nikoliv matematiku.

Testy tedy obsahují převahu hloupých otázek ověřujících zbytečnosti. Něco s tím udělat ale nebude snadné. Kvalitní centrálně vyhodnocovaný test, přijímací i maturitní, totiž mohou připravit jen kvalitní učitelé. Jenže ti se do toho nehrnou. Dobře vědí, že chybějící komunikace mezi žákem a hodnotitelem a zaškrtávací otázky zjednodušují cíle vzdělávání i jeho obsah na úplně banality. Proč by měli chystat hloupé otázky pro žáky v celé republice, když své vlastní žáky vedou k tomu, aby si sami kladli otázky chytré? Takže státní testovací mašinerii plní otázkami učitelé průměrní a konvenční. Přijímací a maturitní testy proto v češtině oplývají otázkami sice jednoznačnými, ale hloupými.

V matematice zase všichni učitelé chápou, že nejjistější cestou, jak dovést žáky k úspěchu v testech, je dril. Ti nejlepší mezi nimi sice dobře vědí, že užitečnější jsou úplně jiné znalosti a dovednosti, ale zkouška holt rozhoduje o budoucnosti jejich žáků...

Stroj na zhrounutí národa

Kruh se začíná uzavírat. Pokud si opravdu přejeme posílit skutečnou vzdělanost populace, měli bychom vědět, že podobné testy mají přesně opačný účinek. Budeme-li centrální testování ještě nějakou dobu udržovat při životě, dosáhneme jen úplného vítězství průměrných učitelů a hloupých otázek. Do škol pořád ještě přicházejí chytrí a schopní mladí učitelé, je ale stále obtížnější je tam udržet. Říkají: Buď to budu moct dělat dobře, nebo půjdu dělat něco jiného.

Mezitím si budeme dál stěžovat, že maturanti jsou čím dál horší. Až dosud si hranici úspěšnosti v přijímacím testu určovala škola, ale hejtmani nedávno vyzvali stát, ať určí, kolik hloupých testových otázek musí uchazeči zodpovědět správně, aby směli být přijati do maturitního oboru. Až na tuhle výzvu přistoupíme, kruh se uzavře úplně. Pak už bude stroj na zhrounutí národa konečně fungovat bezchybně.

„Pro nás je důležitý celkový obrázek. Neradi bychom ukazovali prstem na konkrétní pracoviště či organizace – interaktivní studie nabízí dostatek možností, aby se každý mohl nad podrobnými výsledky zamyslet a udělat si vlastní názor,“ říkají autoři aplikace Martin Srholec a Vít Macháček. Nechtějí být ke kolegům zlí, ale my, my jmenovitě budeme.

Rozšiřovat výsledný graf není žádná „raketová věda“, jak by řekl náš šéfredaktor. Přírodní vědy nemají větších problémů. V technických vědách se zvyklým jasně vymyká Fakulta aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která z 369 článků indexovaných Scopusem měla 109 (!) textů v časopisech z tzv. Bealova seznamu predátorů a dalších 163 v českých časopisech. Lékařské obory jsou v pohodě. V těch zemědělských si s predátory zadali nejvíce na Agromické fakultě Mendelovy univerzity v Brně: z 1185 článků jich tam bylo 93, dalších 522 vyšlo tuzemským tiskem. A teď pozor, přijde pěkná pohroma!

Ve společenských vědách je hříšníků nejvíce. Třeba Fakulta podnikohospodářské Vysoké školy ekonomické (VŠE) uplatnila ze 119 článků plných 35 v predátorských časopisech (tedy skoro třetinu) a lokálně 63. Kde je ten mezinárodní rozměr? Pozoruhodnou skladbu výstupů měla i zbytečně Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity (ČZU), kde ze 421 článků bylo 43 v „predátorech“ a 321 textů v místních časopisech, často včetně vlastních „samizdatů“. Dat je spousta. Jsou tu pro vědce, studenty, ale i vládu. Zajímá ji to vůbec?

Pondělí **ŠINKANSEN**
Martina Rychlíka

Úterý **DEPEŠE**
Blahoslava Hrušky

Středa **ARCHIV**
Petra Zídka

Čtvrtek **ROZHLEDNA**
Petra Kaina

Pátek **LÉKÁRNA**
Ištavana Léka

Sobota **CHLÍVEK**
Petra Kamberského